TEKST: RUTGER VAN DEN DIKKENBERG | BEELD: DIMITRY DE BRUIN

PRINSJESDAG 3 MILJARD EURO MINDER

Korting op korting

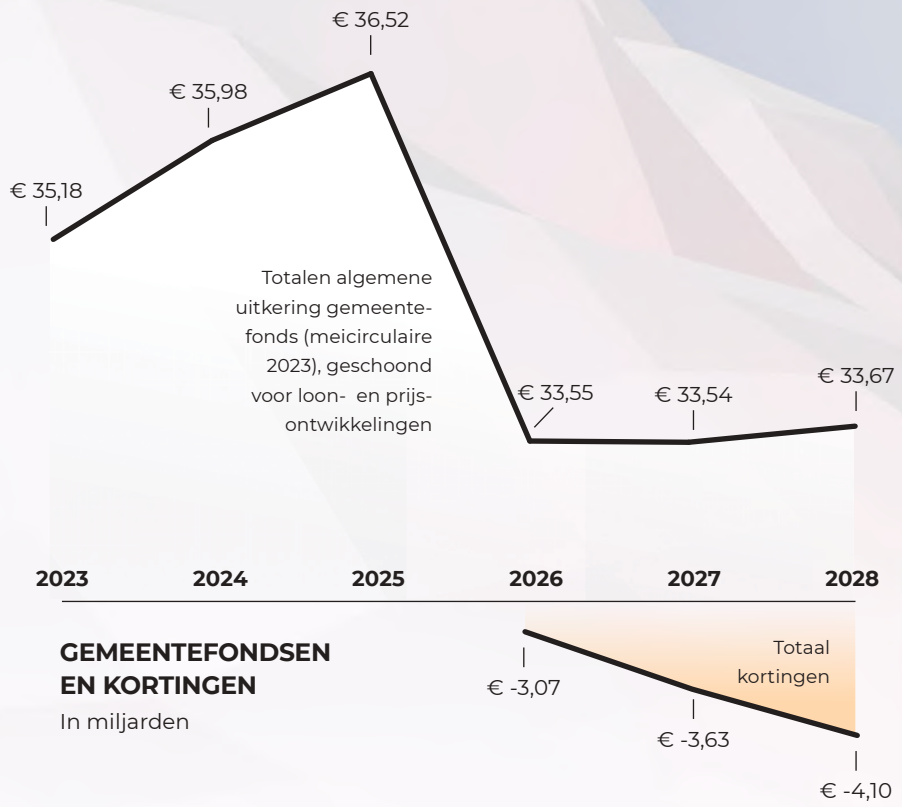

GEMEENTEFONDSEN EN KORTINGEN
In miljarden

GEMEENTEN STEVENEN, ALS HET KABINET NIET BIJSTUURT, AF OP EEN KORTING VAN **3 MILJARD EURO** IN 2026. DE LOKALE OVERHEDEN SPREKEN VAN EEN FINANCIEEL GAT, MAAR HOE ZIET DAT ERUIT? DE OPSCHALINGSKORTING BLIJKT LANG NIET DE GROOTSTE INGREEP.

De zorgen bij gemeenten nemen fors toe. Het nu demissionaire kabinet haalt in 2026 flink wat geld uit het gemeentefonds, tenzij het parlement of een volgend kabinet bijstuurt. Dit jaar zit er nog ruim 35 miljard euro aan algemene uitkering in de pot; dus zonder de specifieke decentralisatie- en integratieuitkeringen. Gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen loopt dat op naar 36,5 miljard in 2025. Maar in 2026 valt het terug naar 33,5 miljard. Maar hoe ziet dat 'ravijn' er eigenlijk uit? Een overzicht.

STRUCTURELE ACCRESKORTING

De omvang van het gemeentefonds is gekoppeld aan de hoogte van de rijksuitgaven. Dat is de trap-op-trap-af-systematiek. De jaarlijkse toename van het gemeentefonds heet het accres. Bij de start van Rutte-IV gebeurde er iets bijzonders: het kabinet bevroor eenzijdig het accres voor 2026 en nam een flink deel van het

OMBUIGINGEN OP HET GEMEENTEFONDS

Vanaf 2026, exclusief jeugd
in miljarden

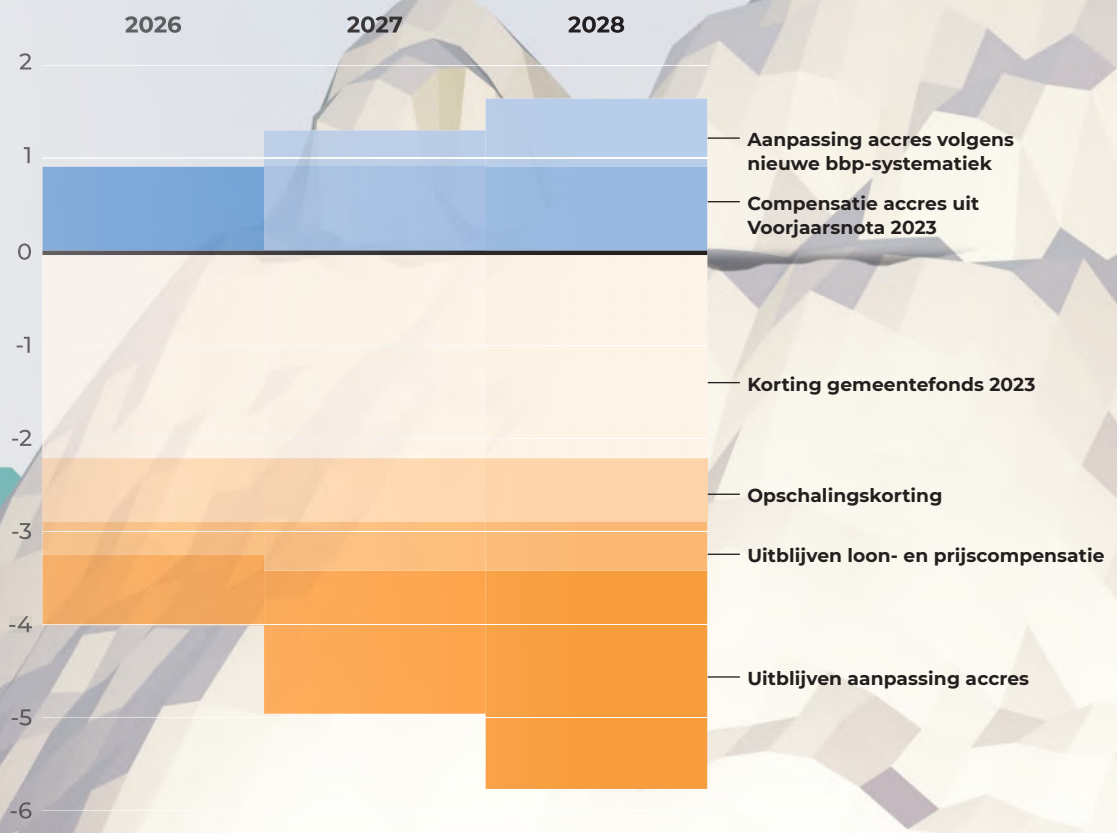

accres uit voorgaande jaren weer uit het gemeentefonds. Het gevolg: een min in 2026 van 2,2 miljard euro. Na overleg kwam er nog wel één miljard bij.

OPSCHALINGSKORTING

De opschalingskorting is een overblijfsel van het tweede kabinet-Rutte. Dat had bij de start de ambitie om gemeenten van minimaal honderdduizend inwoners te vormen. Die schaalvergroting zou leiden tot efficiëntie en lagere uitvoeringskosten voor gemeenten. De opschalingskorting gaf daar vervolg aan: oplopend tot 2025 zou er in totaal 975 miljoen euro uit het gemeentefonds worden gehaald. De eerste 300 miljoen is reeds ingeboekt, de verdere oploop is tot en met 2025, de oorspronkelijke looptijd van Rutte-IV, bevroren. In 2026 staat echter het hele bedrag ingeboekt: een min van nog 675 miljoen euro.

LOON- EN PRIJSONTWIKKELING

Naast het accres wordt het gemeentefonds doorgaans ook aangepast aan de loon- en prijsontwikkeling. Stijgen de prijzen, dan worden immers de producten en diensten die gemeenten afnemen, duurder. Het kabinet stapt echter over op een andere methodiek voor de berekening ervan. Daardoor komt er een soort 'kop' bovenop de accres- en opschalingskortingen. Bij elkaar gaat het om een min van 360 miljoen in 2026, en 530 miljoen een jaar later.

VOLUME-ACCRES

Het aantal inwoners groeit. En dat leidt ieder jaar tot hogere kosten bij gemeenten. Zo moeten er bijvoorbeeld meer uitkeringen worden verstrekt. Daarvoor krijgen gemeenten jaarlijks een zogeheten volume-accres, dat ook wordt berekend volgens de trap-op-trap-af-systematiek. Dat volume-accres ontbreekt in 2026.
En vanaf 2027 wordt overgestapt op een nieuwe berekeningsmethode, gebaseerd op de ontwikkeling van het bruto binnenlands product in de afgelopen acht jaar. Die methode levert echter een lager accres op. De korting loopt op van 760 miljoen euro in 2026 naar 1,7 miljard in 2028.